

Markus Äimälä – Mika Kärkkäinen

TYÖSOPIMUSLAKI

Alma Talent
2017 Helsinki

5., uudistettu painos

Copyright © 2017 Talentum Media Oy ja tekijät
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

ISBN 978-952-14-2888-3

ISBN 978-952-14-2889-0 (verkkokirja)

Kansi: Sirpa Puntti

Taitto: Sirpa Puntti

BALTO print, Liettua 2017

Anna palautetta kirjasta: protoimitus@almamedia.fi

SISÄLLYS

Esipuhe	5
Sisällys	7
Lyhenteet	15
1 Työsopimuksen tekeminen	17
1.1 Työsopimuslain soveltamisala	17
1.1.1 Yleistä soveltamisalasta	17
1.1.2 Työsuhteen tunnusmerkit	24
1.1.3 Erityistilanteita	48
1.1.4 Vajaavalttaisten työsopimukset	51
1.2 Työsopimus	53
1.2.1 Työsopimus työsuhteen säännöstyjänä	53
1.2.2 Vapaamuotoinen sopimus	56
1.2.3 Selvitys työsuhteen keskeisistä ehdoista	59
1.3 Työsopimuksen kesto aika	65
1.3.1 Toistaiseksi voimassa oleva, määräaikainen ja sekamuotoinen työsopimus	65
1.3.2 Määräaikainen työsopimus perustellusta syystä ..	72
1.3.3 Määräaikainen työsopimus ilman perusteltua syytä pitkäaikaistyöttömän kanssa	90
1.3.4 Muuttuminen toistaiseksi voimassa olevaksi sopimukseksi	92
1.3.5 Työsuhte-etuuksien kertyminen lyhytaikaisista keskeytyksistä huolimatta	95
1.4 Koeaika	97
1.4.1 Koeajan tarkoitus ja siitä sopiminen	97
1.4.2 Sijoittaminen	99
1.4.3 Pituus	102
1.4.4 Koeaikaan vetoaminen	106

1.5	Työsuhteen henkilökohtaisuus	112
1.5.1	Oikeuksien ja velvollisuuksien siirtämiskielto. . .	112
1.5.2	Työntekijän avustaja	113
1.5.3	Työnantajan edustaja.	113
1.6	Vuokratyö	115

2	Työnantajan velvollisuudet	122
2.1	Molemmin puolin velvoittava sopimus.	122
2.2	Syrjinnän kiellot ja tasapuolinen kohtelu	124
2.2.1	Yleistä	124
2.2.2	Yhdenvertaisuus työelämässä	126
2.2.3	Tasa-arvolaki	134
2.2.4	Määräaikaisten ja osa-aikaisten työntekijöiden syrjinnän kieltö	137
2.2.5	Tasapuolinen kohtelu	143
2.3	Lisätyön tarjoaminen osa-aikaisille ja vapautuvista työpaikoista tiedottaminen.	150
2.3.1	Velvollisuus tarjota työtä osa-aikaiselle	150
2.3.2	Vapautuvista työpaikoista tiedottaminen.	155
2.4	Työturvallisuus.	157
2.5	Työehtosopimusten yleissitovuus	161
2.5.1	Yleissitovuus ja normaalisitovuus	161
2.5.2	Valtakunnallisuus	165
2.5.3	Asianomainen ala	166
2.5.4	Edustavana pidettävä	174
2.5.5	Yleissitovan työehtosopimuksen soveltaminen. .	178
2.6	Yleissitovuuden vahvistamismenettely	181
2.7	Tavanomainen ja kohtuullinen palkka	182
2.8	Sairausajan palkka	183
2.8.1	Sairaudesta tai tapaturmasta aiheutunut työkyvyttömyys	184
2.8.2	Sairauspoissaolosta ilmoittaminen ja työkyvyttömyyden todentaminen.	192
2.8.3	Sairausajan palkan määrä ja palkanmaksujakso.	195

2.8.4	Sairauspoissaolon ja muun poissaolon samanaikaisuus.	199
2.8.5	Osa-aikainen sairauspoissaolo	203
2.9	Työnteon estyminen.	206
2.9.1	Työnantajasta johtuva syy.	208
2.9.2	Tulipalo tai poikkeuksellinen luonnontapahtuma	210
2.9.3	Työtaistelutoimenpide.	214
2.9.4	Esteen ajalta maksettava palkka.	217
2.10	Palkanmaksu.	219
2.10.1	Palkan maksuaika	219
2.10.2	Palkanmaksukausi	220
2.10.3	Odotusajan palkka.	221
2.10.4	Palkan maksaminen.	225
2.10.5	Palkan ulosmittaus ja kuittaus	227
2.11	Vapaa kunnallisen luottamustoimen hoitamiseksi.	229
3	Työntekijän velvollisuudet	232
3.1	Työnjohto-oikeuden noudattaminen.	232
3.2	Lojaliteettivelvoite	244
3.3	Työturvallisuus	246
3.4	Kilpaileva toiminta.	247
3.5	Liike- ja ammattisalaisuudet.	256
3.5.1	Työntekijän ilmaisemis- ja hyödyntämiskielto työsopimuslain mukaan	256
3.5.2	Muu lainsäädäntö.	264
3.6	Kilpailukieltosopimus	267
4	Perhevapaat.	282
4.1	Yleistä.	282
4.2	Eriyisäitiys-, äitiys- ja isyysvapaa	284
4.3	Vanhempainvapaa	287
4.4	Hoitovapaa	290
4.5	Perhevapaista ilmoittaminen ja ilmoituksen muuttaminen.	291
4.6	Osittainen hoitovapaa	298

4.7	Tilapäinen hoitovapaa	303
4.8	Poissaolo pakottavasta perhesyystä	307
4.9	Poissaolo perheenjäsenen tai muun läheisen hoitamiseksi	309
4.10	Palkanmaksu perhevapaiden aikana, työhönpaluu ja tehostettu irtisanomissuoja	310

5	Liikkeen luovutus	316
5.1	Yleistä	316
5.2	Liikkeen luovutuksen määritelmä	319
5.2.1	Ei edes liikkeen luovutus vai liikkeen luovutus . .	319
5.2.2	Liikkeen luovutus vai uusi liike	321
5.3	Oikeusvaikutukset	332
5.3.1	Ei edes liikkeen luovutus	332
5.3.2	Liikkeen luovutus	333
5.3.3	Uusi liike	345

6	Lomauttaminen	346
6.1	Määritelmä	346
6.2	Lomauttamisen perusteet	349
6.2.1	Irtisanomisperuste	350
6.2.2	Työn ja työn tarjoamisedellytysten vähentyminen	350
6.2.3	Lomauttamisesta sopiminen	357
6.2.4	Määräaikaisen työntekijän lomauttaminen	359
6.2.5	Henkilöstön edustajan lomautussuoja	360
6.2.6	Poikkeukselliset lomautustilanteet	361
6.3	Lomautusmenettely	362
6.3.1	Ennakkoselvitys ja työntekijän kuuleminen	362
6.3.2	Lomautusilmoitus	364
6.3.3	Todistus lomauttamisesta	368
6.3.4	Työhönpaluu lomautuksen jälkeen	369
6.4	Työsuhteen päättymisen lomautusaikana	370
6.4.1	Työnantajan suorittama irtisanominen	370
6.4.2	Työntekijän irtisanoutuminen	372

7	Työsopimuksen päättämismenettely	378
7.1	Työsopimuksen päättämistavat	378
7.1.1	Sopimuskauden päättyminen.....	378
7.1.2	Irtisanominen.....	381
7.1.3	Purkaminen	382
7.1.4	Purkautuneena pitäminen	383
7.1.5	Sopiminen.....	393
7.1.6	Raukeaminen ja eläkkeelle jääminen.....	410
7.2	Päättämisperusteeseen vetoaminen	412
7.2.1	Irtisanomisperuste.....	412
7.2.2	Purkamisperuste	415
7.3	Kuulemis- ja selvitysvelvollisuus	416
7.3.1	Henkilöön liittyvä peruste	416
7.3.2	Tuotannollinen ja taloudellinen peruste.....	418
7.4	Työsopimuksen päättäminen	420
7.4.1	Toimittamistavat	420
7.4.2	Irtisanomisen peruuttaminen.....	424
7.5	Työsopimuksen päättämisperusteiden ilmoittaminen ..	429
7.6	Irtisanomisajat	432
7.7	Irtisanomisajan noudattamatta jättäminen.....	436
7.8	Irtisanomisiin liittyvät ilmoitukset.....	441
7.9	Työllistymisvapaa.....	442
7.10	Työllistymistä edistävä valmennus tai koulutus.....	444
7.11	Takaisinottovelvollisuus.....	451
7.12	Työtodistus	466

8	Työsopimuksen päättämisperusteet	472
8.1	Yleistä.....	472
8.2	Työntekijän henkilöön liittyvät päättämisperusteet.....	478
8.2.1	Yleistä irtisanomisperusteesta	478
8.2.2	Varoitus	480
8.2.3	Muun työn tarjoamisvelvollisuus.....	484
8.2.4	Yleistä purkuperusteesta.....	486
8.2.5	Tasapuolisuusvelvoite	487
8.2.6	Kokonaisharkinta.....	489
8.2.7	Luvaton poissaolo	491

8.2.8	Huolimattomuus ja laiminlyönnit	494
8.2.9	Ammattitaidottomuus	498
8.2.10	Ohjeiden vastainen menettely	502
8.2.11	Työstä kieltäytyminen	504
8.2.12	Työtaistelu	507
8.2.13	Päihteiden käyttö	509
8.2.14	Sairaus	512
8.2.15	Epärehellisyys, väkivalta, rikollinen toiminta ja muut väärinkäytökset	518
8.2.16	Kilpaileva toiminta ja liikesalaisuudet	531
8.2.17	Turvautuminen oikeussuojakeinoihin	535
8.3	Taloudelliset ja tuotannolliset päättämisperusteet	536
8.3.1	Tarjolla olevan työn väheneminen	536
8.3.2	”Perustetta irtisanomiseen ei ole ainakaan silloin, kun...”	548
8.3.3	Työn vähenemisen määrä ja kesto	555
8.3.4	Työn tarjoamisvelvollisuus	557
8.3.5	Työn tarjoamisvelvollisuus määräysvallassa olevassa yhteisössä	566
8.3.6	Irtisanomisjärjestys	570
8.4	Erityiset irtisanomisperusteet	574
8.4.1	Saneerausmenettely	574
8.4.2	Konkurssi	576
8.4.3	Työnantajan kuolema	578
8.5	Erityinen irtisanomissuoja	579
8.5.1	Raskaus ja perhevapaat	579
8.5.2	Luottamusmies ja luottamusvaltuutettu	582
8.5.3	Muut erityisryhmät	586
8.6	Osa-aikaistaminen	588

9	Työsopimuksen pätemättömyys ja kohtuuttomat ehdot	590
9.1	Työsopimuksen pätemättömyys	590
9.1.1	Oikeustoimilaista aiheutuva pätemättömyys	590
9.1.2	Vajaavaltaisuus	593
9.2	Kohtuuttomat ehdot	594

10	Kansainvälisluonteiset työsopimukset	599
	10.1 Yleistä.	599
	10.2 Työsopimukseen sovellettava laki	601
	10.3 Lähetetyt työntekijät	616
	10.3.1 Direktiivi	616
	10.3.2 Laki	621
11	Vahingonkorvausvelvollisuus	631
	11.1 Yleistä.	631
	11.2 Yleinen vahingonkorvausvelvollisuus	632
	11.2.1 Työnantajan työntekijälle aiheuttama vahinko ..	632
	11.2.2 Työntekijän työnantajalle aiheuttama vahinko ..	634
	11.2.3 Työntekijän muulle kuin työnantajalle aiheuttama vahinko	642
	11.2.4 Yleisestä vahingonkorvausvelvollisuudesta sopiminen	645
	11.3 Korvaus työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä.	645
	11.3.1 Korvausasteikko	646
	11.3.2 Korvauksen suuruuden arviointi	649
	11.3.3 Korvauksen erittely	654
	11.4 Työttömyyspäivärahan vaikutus korvaukseen	655
12	Erinäiset säännökset	661
	12.1 Yhdistymisvapaus.	661
	12.2 Kokoontumisoikeus	671
	12.3 Luottamusmies	673
	12.3.1 Työehtosopimusmääräykset	673
	12.3.2 Työsopimuslaki	676
	12.3.3 Muu lainsäädäntö	677
	12.4 Luottamusvaltuutettu	680
	12.5 Työsuhdeasunto	685
	12.5.1 Vuokrasopimukseen perustuva työsuhdeasunto	686
	12.5.2 Palkkaetusasunto	690

12.6	Säännösten pakottavuus.....	692
12.6.1	Poikkeaminen työsopimuksella	694
12.6.2	Poikkeaminen työehtosopimuksella	695
12.7	Vanhentumis- ja kanneaika.....	699
12.8	Nähtävänäpito	705
12.9	Rangaistussäännökset.....	706
12.10	Valvonta	709
Lähteet		711
Asiahakemisto		717